

arallegim

El retorn en clau 'noir' d'un mestre octogenari

XAVI SERRA

Jules Feiffer no és un autor gaire conegut a casa nostra, tot i haver guanyat un Pulitzer per les seves tires

polítiques publicades a *The Village Voice* i l'Oscar al millor curt animat per *Munro*, del 1961. Il·lustrador de llibres infantils i dramaturg, va escriure guions per a Mike Nichols, Robert Altman i Alain Resnais i va ser pioner de la novel·la gràfica amb *Tantrum*, publicada el 1979. Amb 85 anys i en plena forma, Feiffer torna a la càrrega amb *Matar a mi madre*, un còmic de gènere negre trepidant i divertit, un exercici d'estil tan lliure que costa de situar. Feiffer cuina a foc viu un melodrama en clau *noir* ambientat en la Gran Depressió que protagonitzen detectius borratxos, heroïnes tràgiques i boxejadors caiguts en desgràcia, un relat tocat per una mirada humorística però no irònica que recorda la de Will Eisner, amb qui l'autor va treballar de jove escrivint guions per a *The Spirit*. Però, tot i que comparteix el gust per les composicions de pàgina creatives, Feiffer es desmarca de la precisió formal d'Eisner amb un dibuix ràpid, lliure i fluid, quasi improvisat a ritme de *rhythm'n'blues*, que remata amb un ús brillant de la paleta de colors sèpia. Un treball realment magistral. ♦♦



MATAR A MI MADRE
JULES FEIFFER
SAPRISTI
160 PÀG. / 26,90 €



WIKIPEDIA

Proust i les blanques estovalles de l'aristocràcia

DAMIÀ ALOU

En una carta escrita al principi de la seva carrera, Marcel Proust es planteja quin camí ha de seguir: "Hauria d'escriure una novel·la? Un assaig filosòfic? Sóc novel·lista? Em consola que Baudelaire basés els seus *Petits poemes en prosa* i *Les flors del mal* en el mateix tema". El comentari que en fa Edmund White és revelador: "Estava dubtant entre el segle XIX i el XX. Va elegir ser modern". Que amb el temps s'hagi acabat considerant *A la recerca del temps perdut* la novel·la més respectada del segle XX, superant en els darrers trenta anys l'*Ulisses* de Joyce, demostra potser que la hibridació genèrica que fa Proust ha esdevingut més moderna que la descomposició joyciana de la novel·la del dinou. En l'obra de Proust se superposen diverses capes: la narració convencional; el flux de

consciència sobtat, que es posa en marxa sense avisar i va fins allà on l'autor es deixa portar, i l'assaig, no tan sols filosòfic, sinó literari, pictòric, musical, per a la qual cosa Proust inventa escriptors, músics, pintors, que encarnen el seu ideal i li permeten també exposar la seva estètica. I és aquesta fina frontera entre realitat i ficció el que li permet combinar aquesta triple perspectiva, escindint-se ell també en el "*moi social*" (la persona que ens trobem en societat) i el "*moi profond*" (el que s'expressa només a l'hora d'escriure els llibres): el que aconseguim és ser alhora els dos en cada pàgina, portar la màscara i el jo en una obra que és un escapisme i el retrat d'una època que, en la seva desaparició, es converteix en fantasma.

La nova entrega que ens porta *El Cercle de Viena* per Sant Jordi és *El cantó de Guermantes II*, fruit de l'incansable i brillant tasca de Josep Maria Pinto a l'hora d'aconseguir



EL CANTÓ DE GUERMANTES II
MARCEL PROUST
VIENA
TRAD. J.M. PINTO
348 PÀG. / 20 €

que tinguem una *Recherche* d'alçada i llegidora (l'edició també hi ajuda) en català. Aquesta segona part de *Guermantes* té una estructura força estranya: el primer capítol, de quaranta i poques pàgines, se centra en la mort de l'àvia del Marcel (que se'n descriu gairebé més com una resurrecció). Amb això es diria que es tanca una part de l'obra, la part més centrada en la família, i es passa a un segon capítol, aquest de més de tres-cents pàgines, on, després d'introduir el tema de l'Albertine –a qui havia conegut a *L'ombra de les noies en flor* i a qui dedicarà gairebé la resta dels volums–, s'entra de ple en el món Guermantes. L'aparició momentània de l'Albertine és com un passatge musical que presagia un desenvolupament futur: s'esbossa el tema de la gelosia –"que prolonga l'amor, no pot contenir gaires més coses que les altres formes de la imaginació"– i el del sentit de l'amor: "Certament, és més raonable sacrificar la vida a les dones que als segells de correus, a les velles tabaques, fins i tot als quadres i les estàtues".

Sedució i intel·ligència

Però el plat fort del llibre, que n'ocupa dues terceres parts, és la seva primera vetllada a casa dels Guermantes: "Sopar a casa dels Guermantes era com emprendre un viatge desitjat durant molt de temps, fer passar un desig del meu cap al davant dels ulls i establir coneixença amb un somni". I certament, aquesta llarguíssima vetllada de vegades sembla un somni, que s'esfilagarsa en derivacions, comentaris i digressions que se superposen als diàlegs reals dels comensals. Es parla de literatura –Baudelaire, Flaubert–, del que és un traductor de talent, de l'amistat, dels capricis de la crítica, de l'exquisida qualitat física i de captivament dels Guermantes i del seu caràcter implacable –"aquell home era capaç d'assassinar"–. Però la vetllada és, en última instància, decebedora, perquè provenia d'una il·lusió, i la narració a posteriori només pot dissipar-la. És una de les moltes coses que podem aprendre si ens deixem seduir per una de les consciències més intel·ligents del segle XX. ♦♦

Un mur ple de finestres

XÈNIA DYAKONOVA

Mur, el sisè poemari de Gemma Gorga (Barcelona, 1968), és un homenatge a les àvies de l'autora i a totes aquelles

dones que van viure la postguerra en un ambient ranci, tancades en un món familiar que es feia cada cop més petit, enmig de records engrandits per la nostàlgia, i separades de qualsevol possibilitat de canvi per un mur tan intangible com impossible de travessar.

També és un mosaic de moments viscuts al costat d'aquestes dones sàvies i innocents, que espanyolen albercocs o posen la roba en remull amb la mateixa concentració, amb la mateixa atenció al detall amb que

els personatges femenins de Johannes Vermeer, en un present etern, llegeixen cartes d'amor o pesen perles. Tot el llibre, de fet, és un cant a la màgia íntima que impregna els rituals de la vida quotidiana, es transmet de generació en generació i esdevé l'herència més valuosa. En un dels poemes més espectaculars, el procés de netejar els seïtons, descrit amb una precisió fotogràfica i una tendresa pausada, adquireix una dimensió gairebé mística, intemporal, i culmina en la sensació d'espera d'un miracle: "Ja fa hores que jeuen sota la

llum / planetària del pebre i de l'oli". Quanta bellesa i solemnitat, quanta infància condensada hi ha en aquest "planetària"! La mirada infantil és la més lírica de totes, perquè no sap traçar una frontera entre els prodigis del cel i els de la terra: el misteri de les transformacions que han convertit els seïtons en natura morta és tan profund i fascinant com el de la vida secreta dels astres.

Curiosa i tèrbola És al fons d'una mirada així d'intensa, esmolada per la imaginació i la curiositat, on neixen algunes de les millors



MUR
GEMMA GORGA
METEORA
96 PÀG. / 15 €

imatges del poemari: "La tempesta es congria sota terra, / avança cap al poble com un rèptil / de colors canviants confós entre claptes / de fullaraca, ciment i passos perduts". Com a contrapunt del caliu del món domèstic, la natura en els poemes de Gorga sempre té un element lleugerament sinistre, com una amenaça soterrada, i està poblada d'ànimes tèrboles.

Al poema *Noguera centenària* sorgeix la pregunta de si una fulla, mentre cau, repassa la seva vida, l'últim tram de la qual consisteix a "ingressar en la boca / tediosament oberta / de les criatures del subsòl". Qui són aquestes criatures? Els insectes? Els morts? No ho sabem. A partir d'ara, però, ja no tornarem a mirar igual una fulla de noguera. ♦♦